

CON ĐƯỜNG RỬA TIỀN

Sự kiện HSBC bị cáo buộc là kênh chuyển tài tiền ma túy một lần nữa giống tiếng chuông cảnh báo về tính chất phức tạp, tinh vi và nguy hiểm của hoạt động rửa tiền của các băng nhóm tội phạm trên toàn cầu.

PHẠM VŨ LỬA HẠ

Người đến từ Thượng Hải

Tháng 3-2007, khi bố ráp căn nhà nằm ở vùng ngoại ô sang trọng Lomas de Chapultepec, Mexico City của trùm được phả Diệp Chân Lý, nhà chức trách phát hiện 205,6 triệu đô la Mỹ bằng giấy bạc 100 đô la (ảnh). Lúc diễn ra bố ráp, có tin nói Diệp Chân Lý đang thỏa chí đánh bài ở Las Vegas. Hiện hắn đang ở tù tại Mỹ, đợi dẫn độ về Mexico với cáo buộc mua hóa chất nguyên liệu từ Trung Quốc rồi bán lại cho các băng đảng ma túy để chế ra methamphetamine (một chất kích thích tổng hợp ở Việt Nam gọi là “ma túy đá”, “hàng đá”). Nhưng điều bất ngờ là Diệp Chân Lý là khách hàng lâu năm của tập đoàn Ngân hàng HSBC.

Vụ việc được nêu trong một báo cáo do Thượng viện Mỹ công bố tuần này; trong đó giới lập pháp Mỹ nhận định rằng ngân hàng lớn nhất Vương quốc Anh đã thất bại có hệ thống trong việc ngăn ngừa hoạt động rửa tiền trong các chi nhánh toàn cầu và ngăn chặn những khoản tiền đó đổ vào Mỹ.

Cuộc điều tra đã gây rúng động ngân hàng; khiến David Bagley, người đứng đầu mảng chấp hành pháp luật của HSBC từ chức; và tiếp ngay sau vụ bê bối thao túng lãi suất Libor, càng làm ô danh trung tâm tài chính quốc tế London. Vụ này cũng cho thấy những hoạt động buôn lậu ma túy và rửa tiền trên thế giới đã lan rộng và sâu đến từng ngõ ngách của các địa phương.

Ngay sau khi bị bắt, Diệp Chân Lý phân trần về nỗi đam mê cờ bạc của hắn. Hắn sinh năm 1963 ở Thượng Hải, nhập tịch Mexico năm 2002, và chưa từng có tiền án tiền sự. Hắn nói đã thua bạc 126 triệu đô la ở các sòng bài Las Vegas, nhưng là khách quý nên hắn được “thối lại” 40% những khoản thua bạc của mình, cộng với những chiếc xe đắt tiền. Tuy Diệp Chân Lý phủ nhận mọi cáo buộc, những chuyến đi đánh bạc của hắn cũng đã làm sáng tỏ ít nhiều cách thức rửa tiền: một tay cờ bạc có tiền bán có thể đem hàng triệu đô la đổi lấy phỉnh của sòng bài, rồi thu hồi lại một phần tiền bằng những tấm séc và những chiếc xe hợp pháp.

Con đường rửa tiền

Trong vòng xoay rửa tiền, HSBC chỉ là một trong biết bao máy giặt. Antonio Maria Costa, nguyên Giám đốc Văn phòng đặc trách vấn đề ma túy và tội ác của Liên hiệp quốc (UNODC), nói: “Hiện nay, tôi không nghĩ ra một ngân hàng nào trên thế giới chưa bị tiền mafia thâm nhập”. Hoạt động buôn lậu ma túy có quy mô rất lớn trên toàn cầu; theo ước tính của UNODC, có giá trị tới 380 tỉ đô la Mỹ vào năm 2008, gấp 10 lần doanh số hàng năm của hãng bán lẻ qua mạng Amazon.

Tuy nhiên tác động của cuộc chiến tài chính này đến nay có vẻ còn hạn chế. Do buôn lậu ma túy là hoạt động ngầm và những số liệu về hoạt động này thường bị phóng đại, nên khó mà đánh giá đúng. Tuy nhiên có thể thấy rõ phần lớn lợi nhuận của hoạt động

Tiền đô la Mỹ bị phát hiện lúc lục soát nhà của Diệp Chân Lý ở Mexico City. Ảnh: FT

này đến từ những nước sử dụng ma túy, điểm xuất phát của con đường rửa tiền.

Lấy ví dụ thị trường cocaine ở Mỹ có trị giá 35 tỉ đô la/năm nhưng chỉ 1,5% số tiền này về tay những nông dân trồng lá coca ở rặng núi Andes (Nam Mỹ); bọn vận chuyển ma túy quốc tế ăn khoảng 13%, còn phần lớn (khoảng 85%) rơi vào túi của bọn phân phối ở Mỹ (số liệu ở châu Âu cũng tương tự). Chính việc vô tình rửa những đồng đô la dơ bẩn này là điều HSBC đang bị cáo buộc.

Rửa tiền là một quy trình gồm ba bước: bán ma túy, “rửa sạch” nguồn gốc bất hợp pháp của tiền, rồi gửi tiền ở đâu đó trong hệ thống tài chính toàn cầu. Theo lời khai của những trùm ma túy đã bị kết án, chính quyền Mexico tin rằng quy trình rửa tiền thường diễn tiến như sau:

Những chuyến hàng cocaine được chuyển từ Mỹ Latinh đến một nơi chẳng hạn như Atlanta (Mỹ), rồi từ đó được bán sỉ cho những tay bán lẻ ở Mỹ. Bọn bán sỉ được trả bằng tiền mặt, thường là giấy bạc 10 và 20 đô la; số tiền này được chở xuống các thị trấn biên giới ở phía Nam, chẳng hạn

“Hiện nay, tôi không nghĩ ra một ngân hàng nào trên thế giới chưa bị tiền mafia thâm nhập”.

ANTONIO MARIA COSTA

nguyên Giám đốc Văn phòng đặc trách vấn đề ma túy và tội ác của Liên hiệp quốc (UNODC)

như El Paso (Texas, Mỹ). Bọn lái xe tải chở tiền tính phí từ 6-8%, tùy theo quãng đường và trọng lượng. Sau đó tiền được đổi thành giấy bạc 100 đô la để dễ xử lý hơn và tuồn qua biên giới, đưa vào những mảng kinh doanh sử dụng nhiều tiền mặt như nhà hàng, hoặc đem đổi sang đồng peso. Tiền đã rửa sạch sau đó được các ngân hàng, ví dụ như HSBC, mua rồi từ đó được chuyển khoản đến bất cứ nơi đâu trên thế giới.

HSBC Mexico có vị thế rất thuận lợi để hút những đồng tiền bẩn này. Sau khi mua lại Grupo Financiero Bital với giá 1,1 tỉ đô la Mỹ vào năm 2002, có lúc HSBC có nhiều chi nhánh ở Mexico hơn ở Vương quốc Anh. Tuy nhiên, tất cả những giai đoạn cuối cùng của quy trình này đều hợp pháp, cho dù đáng nghi ngờ. Hơn nữa, những dòng tiền lưu chuyển hợp pháp lớn hơn đã che khuất số tiền bẩn này. Theo báo cáo của Thượng viện Mỹ, HSBC đã chuyển 7 tỉ đô la tới HSBC Mỹ trong hai năm

2007 và 2008; có thể một số trong những lượng tiền chuyển khoản này là lợi nhuận từ buôn lậu ma túy, không nhiều so với lượng lưu chuyển hàng ngày 50 tỉ đô la của các thị trường ngoại hối ở Mexico.

Do vậy nhà chức trách thường chỉ mò kim đáy biển. Cuộc truy tìm của họ càng phức tạp hơn do những phương thức tinh vi mới, ví dụ như rửa tiền bẩn bằng thẻ mua hàng trả trước (mảng này trị giá khoảng 550 tỉ đô la/năm), hay mua hàng hóa hợp pháp (chẳng hạn cà chua hay vải vóc) rồi vận chuyển hợp pháp qua biên giới.

Không thể quét sạch?

Biện minh cho sai phạm của mình, HSBC đổ thừa cho môi trường “khó khăn” của Mexico, trong đó có những rủi ro bị bắt cóc, tống tiền và đòi hối lộ mà nhân viên ngân hàng đối mặt. Tuy điều đó có thể đúng với giám đốc chi nhánh ở một thành phố vùng biên giới nhiều bạo lực, chắc chắn đó không phải là mối đe

đọa đối với nhân viên ở Mexico City.

Tiền bẩn sẽ luôn tìm ra điểm yếu để chui vào hệ thống tài chính quốc tế - có thể là những nước thiếu minh bạch như Nga hay những nước khác sử dụng đô la Mỹ như Ecuador. Ngay cả những nước được xem là có hệ thống chặt chẽ, thành tích chống rửa tiền cũng kém cỏi. Năm 2010, tổng số tài sản tịch biên ở liên bang chỉ ở mức 2,5 tỉ đô la, một phần nhỏ trong tổng giá trị ước tính 65 tỉ đô la/năm của thị trường ma túy ở Mỹ. Năm 2009-2010 ở Vương quốc Anh, Cơ quan chống tội ác có tổ chức nghiêm trọng đã tịch biên tài sản tội ác trị giá 318 triệu bảng.

Điều tra hoạt động rửa tiền cũng tiến triển chậm. Ngay cả với sự hợp tác toàn diện của HSBC, cuộc điều tra này mất năm năm. Ngoài ra, quy định quản lý ngân hàng chặt chẽ hơn và công tác chấp hành luật lệ tốt hơn (ví dụ, HSBC cho biết đã tăng gấp đôi chi tiêu cho công tác chấp hành pháp luật và hiện nay có 3.500 nhân viên trong mảng này) đã đẩy hoạt động rửa tiền sang các công ty phi tài chính. Mà những công ty loại này nhiều vô kể và khó kiểm soát hơn.

Gần như không thể ước tính quy mô của hoạt động rửa tiền. Liên hiệp quốc ước đoán tổng lợi nhuận tội ác toàn cầu là 870 tỉ đô la/năm - một con số khổng lồ, nhưng nếu đặt trong bối cảnh kim ngạch thương mại toàn cầu 18.000 tỉ đô la/năm, hay lượng giao dịch ngoại hối 4.000 tỉ đô la/ngày, con số này dễ dàng bị bỏ qua. Như một chú cá nhỏ bám trên lưng con cá voi, thương mại của bọn tội phạm (trong đó có rửa tiền) là hoạt động ngầm, thường bằng tiền mặt và khó bắt vì nó chỉ việc bơi ra chỗ khác.

(Lược dịch từ *Financial Times*, 20-7-2012)

yp.vn

Yellow Pages **Những Trang Vàng** Tìm là thấy

CÔNG TY CỔ PHẦN GIÁM BIẾN THOẠI & TRANG VÀNG 2 - VIỆT NAM
2L - 2M - 2N Phạm Hữu Chí, P. 12, Q. 5, TP. HCM
Tel: (84) 3855 5669 - Fax: (84) 3855 2588